

Mottagare
Socialnämnden

Uppdrag till socialdirektör. Risk- och konsekvensanalys om effekterna för socialförvaltningen av den preliminära budgeten för 2025

Förslag till beslut

Socialnämnden godkänner informationen.

Sammanfattning

Socialnämnden har givit socialdirektören i uppdrag att göra en risk- och konsekvensanalys om effekterna för socialförvaltningen baserad på den preliminära budget för 2025 som fullmäktige beslutade i juni.

Socialförvaltningen redovisar en sammanställning av pågående åtgärder och effekter hittills. Åtgärderna syftar till att minska kostnaderna och på sikt nå en ekonomi i balans. Socialförvaltningen avser att återkomma med risk- och konsekvensanalys, på kort och lång sikt. Detta måste göras på avdelnings- samt enhetsnivå och i samverkan.

Bedömningen är att det går att minska kostnaderna, främst genom effektivare bemanning. Men det kan krävas ytterligare åtgärder för att nå en ekonomi i balans. Det kan också kräva omprioriteringar mellan olika verksamheter, om inte förvaltningen får mer tillskott av budget.

Uppdrag

Socialnämnden har givit socialdirektören i uppdrag att göra en risk- och konsekvensanalys om effekterna för socialförvaltningen baserad på den preliminära budget för 2025 som fullmäktige beslutade i juni. Analysen ska ange risker och dess effekter för brukare, personal, verksamhet, förhållandet till lagstiftningen och möjlighet att hålla budget. Risk och konsekvensanalysen ska även innehålla en plan för hantering av riskerna i syfte att kunna uppfylla nämndens uppdrag. En första delrapport ska vara färdig inför arbetsutskottets sammanträde 2024-10-09.

Socialförvaltningen redovisar nedan en sammanställning av pågående åtgärder, som samtliga avdelningar arbetar med. Här redovisas också bedömda effekter, men detta kan vara svårt att mäta isolerat från andra skeenden. Syftet är att minska kostnaderna och på sikt nå en ekonomi i balans. Sammanställningen är framtagen centralt under kort tid med hjälp av ledningsgrupp, men inte processat i avdelningarna eller i facklig samverkan.

Den preliminära budgeten för 2025 innebär att verksamheterna måste minska sina kostnader för att nå en ekonomi i balans. Bedömningen är dock att det behövs ytterligare åtgärder vilka måste riskbedömas.

Förvaltningen absolut största kostnad är personalkostnader och därför är det fokus på bemanning och schemaläggning. Det är också fokus på att sänka sjuktalet, till exempel genom arbetet med aktiv sjukskrivning och friskfaktorer.

Den nästa största kostnaden är köp av verksamhet och här går inte att påverka kostnaderna så mycket. Dock kan det i vissa undantagsfall vara möjligt att bedöma utifrån kostnadsläget, om insatsen ska utföras i egen regi eller av privat utförare.

Åtgärderna för att minska kostnaderna inom regionen tillämpas självklart inom förvaltningen, till exempel vad gäller resor, lokaler och att främja digitala möten. Samtliga lediga tjänster inom förvaltningen vakansprövas. Ledningsgrupperna i avdelningarna har starkt fokus på ekonomin och i samtliga avdelningar diskuteras också ekonomin på enheternas APT (arbetsplatsträffar).

Utföraravdelningarna har i uppdrag att samordna tjänster mellan hemtjänsten, särskilt boende och avdelningen omsorg om personer med funktionsnedsättning. Syftet är att få en mer flexibel organisation och bemanning samt minska behovet av vikarier.

Förvaltningen ska alltid arbeta med nyttokostnadsanalyser så fort det är fråga om ändring av insats, arbetssätt eller ny teknik. Detta för att väga nytta mot kostnad, även om det är ett lovvärt pilotprojekt måste förvaltningen kunna finansiera en framtida satsning.

Det finns dock faktorer som befaras öka kostnaderna framåt, till exempel ny lagstiftning, minskade statsbidrag och nya regler för försörjningsstöd till flyktingar. Det blir också ökade kostnader i samband med att socialförvaltningen tar över ett särskilt boende från en privat utförare. Ny upphandling av personlig assistans skulle dock kunna sänka kostnaderna.

Nedan följer en beskrivning av vad varje avdelning arbetar med i syfte att minska kostnaderna, samt effekter hittills.

Myndighetsavdelningen

- **Åtgärdsplaner:** Enheterna inom avdelningen har åtgärdsplaner och det sker ett löpande arbete med att kontrollera och återrapportera avvikelser samt ger förslag på åtgärder till avdelningschef. **Effekt:** förankring hos medarbetare och flera förslag på kostnadsminskningar.
- **Insatsen särskilt boende:** För att säkerställa att det inte finns personer med beslut om särskilt boende som inte fått erbjudande om plats inom tre månader finns rutiner för att förhindra detta i möjligast mån. Avdelningen arbetar aktivt för att motverka risken att särskild

avgift uppstår från IVO. **Effekt:** Under perioden så ser avdelningen att listan med brukare som tackat nej minskat med cirka 10 personer. Vidare så klarar avdelning i stor omfattning (nästan 100 procent) att erbjuda boende brukaren inom lagstadgad tid.

- **Hemtagning:** Arbetet med hemtagning av brukare placerade på fastlandet pågår och flera brukare kommer antingen att flytta åter till ön eller bosätta sig i annan kommun. **Effekt:** I vissa fall minskar kostnader.
- **Behov av LSS insatser:** Arbetet analyser framtida behov av LSS insatser för att få tydligare bild av utveckling och behov av gruppboende och övriga LSS insatser inför kommande år. **Effekt:** ännu bättre planering av resurser.
- **Samtalstillsyn:** Styr över från fysisk tillsyn till samtalstillsyn där så är möjligt. **Effekt:** minskade kostnader för hemtjänsten.
- **Utskrivningsklara patienter:** Fortsätta arbetet med arbetsprocesserna kring trygg och effektiv utskrivning för att bibehålla eventuella kostnader inom eller lägre än budgeterade medel. **Effekt:** tydlig effekt i form av minskade kostnader för utskrivningsklara patienter.

Hemtjänst (avdelningen)

- **Schemaläggning:** Prioriterat centralt stöd i schemaläggning och bemanning för de områden som går sämst ekonomiskt. Arbetet är inlett. **Effekt:** Resultat i form av minskade kostnader och minskning av arbetad tid.
- **Stöd schemaläggning:** Det finns behov av specialiserad kunskap när det gäller schemaläggning. Det finns också samordningsvinster mellan enheterna som kan synliggöras. Ledningsgruppen har beslutat att gå vidare med gemensamt stöd i schemaläggning för avdelningen. **Effekt:** Bättre scheman för medarbetare, minskad arbetsbörda för teamledare och chefer.
- **Samarbete:** Ökat samarbete mellan enheterna, möjlighet till interna alternativ istället för att ta in vikarier. **Effekt:** Minskat behov av vikarier, minskade kostnader och effektivare utnyttjande av resurser.
- **Beviljad tid=planerad tid:** Ingen enhet får planera ut mer timmar än de timmar som är beviljade. Om tid saknas utifrån det behöver vi använda oss av prioriteringsordningen. **Effekt:** Effektivare schema och färre vikarier.
- **Ledarskap:** Ny ledning inom vissa enheter. **Effekt:** Resultatet är bättre än prognostiserat.
- **Städtjänst:** Tagit över städning från underleverantör där det varit möjligt. **Effekt:** Bättre ekonomi.
- **Arbetsgrupp storlek:** Har prioriterat ned målet om trettio medarbetare per arbetsgrupp och avser ta upp målet igen när ekonomin tillåter. **Effekt:** Inte försämrade ekonomi.

- **Nytt område:** Har skjutit upp projektet kring nytt område i Visby då det bedöms för kostsamt. **Effekt:** Inte försämrad ekonomi
- **Överbemanning:** Tagit bort principen om att överbemanna ett visst antal procent (cirka 20 har förordats) och använder prioriteringsordningen vid personalbrist. **Effekt:** Minskade kostnader.
- **Schemaperioder:** Öppnat upp för möjligheten med kortare schemaperioder för att snabbare anpassa personalstyrkan efter verksamhetens behov. Men tio veckors beräkningsperiod gäller. **Effekt:** Större flexibilitet och möjligen lägre kostnader.
- **Lokalförändringar:** Säkerställ att avdelningschef medverkar vid beslut om förändring av lokaler. **Effekt:** Bättre kontroll på lokalkostnader.
- **HSL-insatser:** Utred kostnaderna för HSL-insatser och dubbelbemanning. **Effekt:** På lång sikt säkra att hemtjänsten har rätt finansiering.

Särskilt boende (avdelningen)

- **Enheter:** Samtliga enheter ska aktivt arbeta efter att ha en budget i balans genom att systematiskt följa upp, analysera och skapa relevanta åtgärder. **Effekt:** bättre kostnadskontroll.
- **Grundbemanning:** Ledningsgruppen har tagit beslut om nyckeltal för grundbemanning per boende. Avdelningen arbetar med bemanningen och resursfördelning utifrån grundbemanning per boendeplats. **Effekt:** Inte någon större synbar effekt ännu, ska minska bemanningen på sikt. Pågående arbete som kräver förändrat arbetssätt och kan leda till en sämre kvalitet. Risk- och konsekvensanalys genomförs under hösten.
- **Grundbemanning:** Identifiera och synliggöra överskott i form av gröna turer. **Effekt:** Borde minska behov av vikarier och förbättra ekonomin.
- **Stöd:** Kollegialt lärande och stöd.
- **Vakanta platser:** Analyserar tillsammans med myndighetsavdelningen varför det ibland är svårt att belägga vakanta platser trots behov och kö. Se på tidsglappet och hur det kan minskas. **Effekt:** Bättre kontroll på hela processen med in- och utflyttning. Minskad kö av brukare med beslut om insats.

Hemsjukvård

- **Sjukfrånvaro:** Ersätter inte all sjukfrånvaro utan flyttar medarbetare mellan teamen vid behov. **Effekt:** Minskar behov av vikarier, och kostnaderna.
- **Vakanta tjänster:** Ställs alltid mot behov. Har bland annat inte ersatt vakant underskötersketjänst under januari till maj, och har haft en timanställd undersköterska under maj till augusti. **Effekt:** Lägre kostnader.
- **Lokaler:** Flytt av verksamhet till nya lokaler på Visborg ökar både investeringskostnader och lokalkostnader. Verksamheten har även fått ökade lokalkostnader i Hemse då lokalerna som samnyttjas med

hemtjänst såväl som andra inte räcker till. **Effekt:** Högre kostnader (oundvikligt).

- **Material:** Ser över omlägningsmaterial och gör granskningar av hjälpmedel. **Effekt:** Borde minska kostnaderna men svårt att bedöma då det är en ökning av antalet äldre som får insatser.
- **Samverkan:** Mer samverkan med bland annat myndighetsavdelningen med flera olika kompetenser för att göra fler gemensamma vårdplaneringar och uppföljning av patienter. **Effekt:** Höja kvaliteten för patienten och bli mer effektiva, ger lägre kostnader på sikt.
- **Ansvarsövertag läkemedel:** Ansvarsövertag läkemedel från hälso- och sjukvårdsförvaltningen innebär att hemsjukvården ska erbjuda alla patienter med ansvarsövertag av läkemedel inskriven. **Effekt:** Kan inte ta över verksamhet utan tillskott av ekonomiska medel eller en växling av medarbetare från vårdcentralerna.
- **Ökning HSL-insatser:** Ökning av antalet insatser framåt med fler äldre i behov av HSL-insats täcks inte av tillskott från resursfördelningsmodell då det avser sjukvård. **Effekt:** Kostnadsökning.
- **Stoppat utbildningstjänster:** Avdelningen har stoppat utbildningstjänster. **Effekt:** Lägre kostnader i nuläget men kan innebära högre kostnader på sikt.

Omsorg om personer med funktionsnedsättning (avdelningen)

- **Centrala planerare:** Avdelningen har två centrala planerare som arbetar mer systematiskt med bemanning och schemaläggning. **Effekt:** På sikt innebär det förbättringar när det gäller schemaläggning, ett effektivare nyttjande av gröna turer samt ett mer samarbete mellan olika verksamheter.
- **Planeringsverktyg:** Fortsätter införa planeringsverktyget. **Effekt:** Trygga arbetsmiljö och förbättra personalkontinuiteten. Bemanna verksamheter utifrån faktiskt behovet borde ge lägre kostnader.
- **Korttidsverksamhet:** Se över planeringen för barn på korttids. **Effekt:** Se om det går att effektivisera fördelning av dygn och nyttja resurserna mer effektivt.
- **Bostad med särskild service:** Det pågår ett arbete med bostäderna där verksamheten ser på kostnadseffektivisering av verksamheten. **Effekt:** Lägre kostnader.

Individ- och familjeomsorgen

Handlingsplaner har tagits fram för följande områden:

- **Ekonomiskt bistånd:** Arbetar utifrån den handlingsplan som tagits fram tillsammans med Avdelningen för arbetsmarknad och etablering inom UAF. Aktiviteter som syftar till att skapa en tydligare struktur samt utveckla samverkan i syfte att få fler individer i egen hållbar försörjning. Trots nya möjligheter för folkbokföring gällande individer

från Ukraina har det inte kommit några ansökningar ännu. **Effekt:** Minskade kostnader. Det kan dock bli ökade kostnader för flyktingar från Ukraina.

- **Placeringar barn och unga:** Handlingsplanen innehåller exempelvis aktiviteter kring att skapa effektiva processer mellan enheter samt att öka samverkan för att kunna utveckla utbudet av insatser. **Effekt:** Bättre ekonomi.
- **Skadligt bruk och beroende:** Bland annat har två tjänster tillsats för att kunna erbjuda insatser och stöd efter avslutad placering. Satsningen ska bidra till att färre individer återfaller i missbruk. Satsningen har gjorts med finansiering via stimulansmedel. **Effekt:** Aktiviteterna har börjat få effekt och ett fortsatt arbete kommer ske under hösten. Bör leda till minskade kostnader för placeringar.
- **Institutionsplaceringar vuxna:** Fokus på tätare uppföljning av placeringar samt återetablering efter placering. **Effekt:** På sikt lägre kostnader för placeringar.

Centrala verksamheter

- **Vakanta tjänster:** Ifrågasätter varje tjänst inom central administration och dess innehåll. Vakanshåller tjänster inom informationssäkerhet och dataskydd, samt HR-konsult. **Effekt:** Lägre kostnader men bara tillfälligt.
- **Kvalitetsavdelningen:** Se över tjänster inom kvalitetsavdelningens. **Effekt:** Kan bli svårare att följa upp verksamhet hos privata utförare och där risk finns för brukare och klienter som ej får sina behov och insatser på ett rättssäkert sätt.

Bedömning

De åtgärder som pågår bedöms minska kostnaderna men troligen krävs det ytterligare aktiviteter för att nå en ekonomi i balans. Det krävs också prioriteringar och ifrågasättande av befintliga verksamheter. Framför allt om det inte tillkommer budget.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse socialförvaltningen daterad 2024-10-07

Socialförvaltningen

Marica Gardell
Socialdirektör

Skickas till

SOF Anna-Lena Gutedal, ekonomichef